החתול שחשב כי כלב הוא, והכלב שחשב כי חתול הוא

מאת יצחק בשביס-זינגר

AP photo / Kathy Willens ©

הסופר יצחק בשביס-זינגר נולד בפולין בשנת 1904 וחי שנים רבות בארצות הברית. בתחילת דרכו כתב בעברית, ואחר-כך כתב ביידיש. בשנת 1978 זכה בפרס נובל בספרות. הוא נפטר בשנת 1991.

קראו את הסיפור שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

הָיָה הָיָה איכר עני, יָאן סְקִיבָּה שמו. מתגורר היה עם אשתו ושלוש בנותיו בבקתה מכוסה קש המרוחקת מהכפר, ובבקתה חדר אחד. בְּפִנים עמדו מיטה, ספסל ותנור, אבל מַרְאָה לא הייתה בבקתה. מראה היא חפץ של מוֹתָרות בבית איכר עני. ובאמת, למה דרושה מראה לאיכר? הרי אין האיכרים סקרנים לראות את צורתם.

לאיכר זה היו כלב וחתול בפנים הבקתה. שֵׁם הכלב בּוּרֶק ושם החתול קוֹט. שניהם נולדו בשבוע אחד. גם אם דל מזונם של האיכר ובני משפחתו, לא רעבו אצלם הכלב והחתול.

מכיוון שהכלב מעולם לא ראה כלב אחר והחתול מעולם לא ראה חתול אחר, חשב הכלב שהוא חתול, והחתול חשב שהוא כלב. אמנם הם לא היו דומים כלל. הכלב נבח והחתול יילל. הכלב רדף אחרי ארנבות, והחתול ארב לעכברים. אך לא כל היצורים חייבים להיות דומים זה לזה. גם בנות האיכר אינן דומות זו לזו. בורק וקוט חיו בשלום, אכלו מצלחת אחת וניסו לחקות זה את זה. כשנבח בורק ניסה גם קוט לנבוח, וכשיילל קוט ניסה גם בורק ליילל מיאו. לפעמים היה קוט החתול רודף אחרי ארנבת, ובורק הכלב השתדל לצוד עכבר.

הרוֹכְלים הקונים גריסים, עופות, ביצים ודבש מן האיכרים, מעולם לא ביקרו בבקתתו של יאן סקיבה. הם ידעו כי יאן עני כל-כך, אין לו מה למכור ואין הוא יכול לקנות מהם דבר. אבל יום אחד נקלע לשם רוכל במקרה. כשנכנס פנימה והתחיל לפרוש את סחורתו, הוקסמו אשתו של סקיבה ובנותיו מכל הקישוטים. הרוכל שלף מן השׂק חרוזים צהובים, פנינים מלאכותיות, עגילי פח, טבעות, סיכות, מטפחות צבעוניות ומיני סדקית. אבל בעיקר קסמה לנשים מראה במסגרת עץ.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

שאלו הנשים את הרוכל למחיר המראה, והוא אמר: ״חצי מטבע זהב״, והרי זה ממון רב אצל איכר עני. כעבור רגע קל הציעה מָרִיאָנָה, אשת האיכר, הצעה לרוכל. היא תשלם לו חמישה גרושים בחודש תמורת המראה. היסס הרוכל רגע. המראה תפסה מקום רב בשק שלו ותמיד נשקפה לה הסכנה להישבר. על כן הסכים, לקח מידי מריאנה תשלום ראשון של חמישה גרושים והשאיר את המראה בביתם. הוא היה מרבה לבקר בסביבה וידע כי בני משפחת סקיבה אנשים ישרים הם. לאט-לאט יִגְּבָּה את החוב וגם ירוויח קצת.

המראה הטילה מהומה בבקתה. עד אז ראו את עצמן מריאנה והבנות לעתים רחוקות. לפני שבאה המראה לביתן, היו רואות את דמותן בחבית המים שעמדה ליד הפתח. עתה ראו את עצמן בבירור והתחילו לגלות פגמים בפניהן, פגמים שלא הבחינו בהם קודם לכן. מריאנה גילתה כי שן קדמית אחת חסרה בפִּיהָ, ונראה היה לה שדבר זה מכער אותה. בת אחת גילתה שאפה סולד יותר מדי ורחב יותר מדי. השנייה גילתה כי סַנְטֵרָה צר יותר מדי וארוך יותר מדי. השלישית גילתה שפניה מלאות נמשים. גם יאן סקיבה הציץ במראה ולא שָׂבַע נחת משפתיו העבות ומשיניו שבלטו כשיני תיש. ביום ההוא היו כולם כה שקועים בהסתכלות במראה ולא בישלו ארוחת ערב, לא הציעו את המיטות ללילה והזניחו את שאר עבודות הבית.

מריאנה שמעה על רופא שיניים בעיר הגדולה, היודע להתקין שן בִּמקום השן החסרה, אבל עֵסֶק זה יקר מאוד. הבנות ניסו לנחם זו את זו שהן יפות למדי, אבל כבר לא היו עליזות כקודם לכן. דבקה בהן הגנדרנות של בנות העיר. בעלת האף הרחב ניסתה לצבוט אותו באצבעות כדי להצר אותו. בעלת הסנטר הארוך יותר מדי הייתה דוחפת אותו באגרוף כדי שיתקצר, ובעלת הנמשים קיוותה שיש בעיר משחה המסלקת נמשים. אבל מנַיין יבוא הכסף לנסיעה העירה? ומניין יבוא הכסף לקניית המשחה? לראשונה הרגישו בני משפחת סקיבה עד מעמקי הנפש בעוניָם הרב וקינאו בעשירים.

אולם בני האדם שבבית לא היו היחידים שהופרע שלום נפשם. המראה הדאיגה גם את הכלב ואת החתול. הבקתה הייתה נמוכה והמראה נתלתה מעל לספסל. כשקפץ החתול לראשונה על הספסל וראה את דמותו במראה, התבלבל נורא. מעולם לא ראה יצור כזה. סָמְרוּ הזיפים של קוט, התחיל ליילל מול בָּבוּאָתוֹ במַרְאָה והרים כף, אבל היצור האחר יילל גם הוא והרים כף. ומיד קפץ הכלב על הספסל, וכשראה את הכלב האחר, אָחַז אותו תדהמה וזעם פראי. הוא נבח על הכלב במראה, חשף שיניים, אבל הכלב האחר נבח גם הוא וחשף שיניים. כה גדולה הייתה מצוקתם של בורק וקוט, שלראשונה בחיים הסתערו זה על זה. בורק נשך את קוט בצווארו, וקוט ירק עליו ושרט את אפו. שניהם התחילו שותתים דם, ומראֵה הדם הטריף את דעתם. בני הבית הפרידו ביניהם בקושי. ומאחר שהכלב חזק מהחתול, נגזר דינו להיקשר בחוץ, והוא יִיבַּב יום ולילה. מרוב צער חדלו לאכול שניהם, גם הכלב וגם החתול.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

כשראה יאן סקיבה את המהומה והפילוג שיצרה המראה בבית, החליט כי למשפחתו אין כל צורך במראה. ״מדוע אתם מסתכלים בעצמכם,״ אמר, ״כשאתם יכולים להתפעל מהשמים, מהירח, מהכוכבים וגם מהאדמה, מכל היערות, השדות, הנהרות והצמחים?״ הוא הסיר את המראה מהקיר והביא אותה למחסן.

כשבא הרוכל לקבל את התשלום החודשי של החוב, החזיר לו יאן סקיבה את המראה וקנה במקומה מטפחות ונעלי בית לנשים. כשנעלמה המראה שָׁבוּ בורק וקוט להיות מה שהיו. שוב חשב בורק שהוא חתול, וקוט היה בטוח כי כלב הוא.

שמע ראש הכפר מה שאירע בבית יאן סקיבה ואמר: ״מראה מְשַׁקֶּפֶת רק את עורו של הגוף. דמותו האמִתית של אדם מִתְגַּלָה ברצונו לעזור לעצמו ולמשפחתו, ובמידת האפשר ברצונו לעזור לכל האנשים שהוא בא במגע עמם. סוג זה של מראה מגלה את נשמתו של האדם.

מעובד לפי בשביס-זינגר, י׳ (1990). החתול שחשב כי כלב הוא, והכלב שחשב כי חתול הוא. בתוך צ׳ ארד (מתרגם), **סיפורים לילדים** (עמ׳ 210-212). תל אביב: עם עובד.
© כל הזכויות שמורות להוצאת ספרים עם עובד, תל אביב.

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

1. לפי הכתוב **בתחילת** הסיפור, מדוע לא הייתה מַרְאָה בבקתה של האיכר העני?

☐1 כי מראה עשויה להשפיע לרעה על בני הבית.

☐2 כי אי-אפשר לתלות מראה בבקתה עשויה קש.

☐3 כי מראה היא חפץ שאפשר להסתדר בלעדיו.

☐4 כי לא היה מקום למראה בבקתה הקטנה.

---

2. בשורה 6 כתוב: "גם אם דל מזונם של האיכר ובני משפחתו, לא רעבו אצלם הכלב והחתול."

בחרו את מילת הקישור המתאימה להשלים את המשפט שלפניכם:

הכוונה בשורה 6 היא שהחתול והכלב לא היו רעבים _____ בביתו של האיכר היה מעט אוכל.

☐1 למרות זאת

☐2 מפני ש...

☐3 לכן

☐4 אף-על-פי ש...

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

3. הרוכל התלבט אם למכור את המראה לבני משפחת סקיבה.

א. בתחילה חשב הרוכל שלא כדאי לו למכור את המראה לבני המשפחה.
מדוע הוא חשב כך?

_____

_____

ב. לבסוף החליט הרוכל למכור את המראה לבני המשפחה.
מדוע הוא החליט זאת?

_____

_____

4. בני המשפחה התבוננו במראה החדשה וגילו כיצד הם נראים.
בעקבות זאת חל שינוי בהתנהגותם.
כתבו **שתי** דוגמאות לשינוי שחל **בהתנהגות** של בני המשפחה.

1. _____

2. _____

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

5. בשורות 40–41 כתוב: "לראשונה הרגישו בני משפחת סקיבה עד מעמקי הנפש בעונְיים הרב וקינאו בעשירים."
מדוע הרגישו כך בני המשפחה?

1. ☐ כי הם התאכזבו שהאיכר הוציא את המראה מהבקתה.
2. ☐ כי הם רצו דברים שלא היה להם כסף לשלם עבורם.
3. ☐ כי הם הרגישו שהעיר רחוקה מדי.
4. ☐ כי הם גילו שיש עשירים בעולם.

---

6. 1. בשורה 37 כתוב: "דבקה בהן הגנדרנות..."
למי מתכוונים במילה **בהן**? _____

2. בשורה 44 כתוב: "מעולם לא ראה יצור כזה."
למי מתכוונים במילים **יצור כזה**? _____

---

7. בסיפור כתוב שקוט החתול התחיל ליילל מול בָּבוּאָתוֹ (שורה 45).
מה פירוש המילה **בבואה** במשפט זה?

1. ☐ דמות משתקפת
2. ☐ כשהיא באה
3. ☐ חבר דמיוני
4. ☐ בתוך בועה

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

8. **הוצאת המראה** מהבקתה השפיעה על הכלב והחתול.

העתיקו משפט מהסיפור, המעיד על כך.

---

9. בשורות 54–55 האיכר אומר לבני משפחתו: "מדוע אתם מסתכלים בעצמכם...
כשאתם יכולים להתפעל מהשמים, מהירח, מהכוכבים וגם מהאדמה, מכל היערות, השדות,
הנהרות והצמחים?"

מה התכוון האיכר לומר לבני משפחתו?

- ☐ 1 אדם המרוכז רק בעצמו מפסיד את ההנאה מהיופי של העולם.
- ☐ 2 חשוב שאדם יאהב את המראה החיצוני שלו ולא ירצה לשנות אותו.
- ☐ 3 אדם צריך להתפעל מעצמו וגם מהיופי הרב של העולם.
- ☐ 4 אדם צריך לעסוק בפנימיות שלו ולא לעסוק בעולם שמסביבו.

---

10. בדיון כיתתי הנוגע לסיפור אמרה יעל: "לא כדאי לילדים לקרוא סיפורים כאלה
כי הם כתובים בסגנון ישן ויש בהם מילים רבות שאינן מוכרות."
שכנעו את יעל שכדאי לילדים לקרוא סיפורים כאלו
הוכיחו זאת בעזרת **דוגמאות** מהסיפור.

[בכתיבתכם הקפידו על ניסוח בהיר, על סימני פיסוק נכונים, על כתיב נכון ועל כתב יד ברור.]

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

11. בכל אחד מהמשפטים שלפניכם מודגשת מילה. כתבו אותה **בשתי מילים**.

דוגמה: **מזונם** היה דל.
מזונם – המזון שלהם

1. עתה התחילו לגלות פגמים **בפניהן**.
   פניהן – _____
2. שן אחת הייתה חסרה **בפִּיהָ**.
   פִּיהָ – _____

12. השורש של המילה **תדהמה** (שורה 47) הוא **ד-ה-מ**.

השלימו את החסר בכל משפט בעזרת מילה מהשורש **ד-ה-מ**.

1. ראיתי את הספורטאים בתחרות ו_____ מהיכולות שלהם.
2. דני אמר לאיריס: "לכי למופע הקסמים. הוא _____ אותך."

13. כתבו **מילה נרדפת** למילה המודגשת בכל משפט.

דוגמה: שניהם **חדלו** לאכול. מילה נרדפת למילה **חדלו** היא הפסיקו.

1. הרוכל **שלף** טבעות מהשק. מילה נרדפת למילה **שלף** היא
   .
2. **מנַיין** יבוא הכסף לנסיעה? מילה נרדפת למילה **מנַיין** היא
   .

14. לפניכם קטע קצר:

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

המראה תפסה מקום רב בשק שלו ותמיד נשקפה לה הסכנה להישבר. על כן הסכים, לקח מידי מריאנה תשלום ראשון של חמישה גרושים והשאיר את המראה בביתם. הוא היה מרבה לבקר בסביבה וידע כי בני המשפחה אנשים ישרים הם. לאט-לאט יִגְּבֶּה את החוב וגם ירוויח קצת.

המילה **סביבה**, הכתובה בקטע, היא שם עצם בלשון נקבה.
העתיקו מהקטע עוד **שני שמות עצם בלשון נקבה**.

1. _____ 2. _____

© כל הזכויות שמורות לראמ״ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS

Heb_langH_5_Havant_Sipori_2018_T
© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

LIVEWORKSHEETS